

Ön Lisans Fizyoterapi Teknikeri Programı Öğrencilerinin Mesleki Farkındalık Düzeyleri: Kesitsel Bir Araştırma

Professional Awareness Levels of Associate Degree Physiotherapy Technician Program Students: A Cross-Sectional Study

^{id} Ali CEYLAN^a, ^{id} Aysun YAĞCI ŞENTÜRK^b

^aKaramanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Fizyoterapi Programı, Karaman, TÜRKİYE

^bTrabzon Üniversitesi Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, TÜRKİYE

ÖZET Amaç: Yapılan bu çalışma ile ön lisans fizyoterapi programlarında öğrenim gören öğrencilerin, mesleki farkındalık düzeylerini ortaya koymak hedeflendi. **Gereç ve Yöntemler:** Bu araştırma, 2 ayrı meslek yüksekokulunda öğrenim gören 275 fizyoterapi programı öğrencisi ile gerçekleştirildi. Çalışmanın verileri, katılımcıların demografik bilgilerini ve mesleki farkındalıklarını sorgulayan 25 soruluk çevrim içi bir anket aracılığı ile toplandı. Veriler, %95 güven aralığında, $p<0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi. **Bulgular:** Çalışmaya katılan öğrencilerin %76'sı kadın olup; tüm katılımcıların yaş ortalaması $20,06\pm 2,00$ idi. Katılımcıların bildirimleri doğrultusunda fizyoterapi teknikerlerinin görev ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibi oldukları, meslek seçiminde araştırma yaptıkları, sahip olacakları unvanı bildikleri görüldü. Öğrencilerin, kendi istekleri ve sağlığa ilgi duymaları ya da farklı lisans programlarına geçiş imkânı tanınması nedeniyle fizyoterapi teknikerliğini tercih ettikleri belirlendi. Mezun olunan lise türünün ve cinsiyetin, öğrencilerin mesleki görev ve sorumlulukları hakkındaki bilgi düzeylerini etkilediği saptandı ($p<0,05$). Buna karşılık fizyoterapi teknikeri öğrencilerinin, fizyoterapist meslek grubunun görev ve sorumlulukları ile de anlam karmaşası yaşadığı görüldü. **Sonuç:** Fizyoterapi teknikerlerinin mesleki yetki ve sorumluluklarını içeren bir konu, ders müfredatında yer almalıdır. İnterdisipliner sistem içinde yer alan diğer meslek gruplarının görev tanımlarının da bilinmesi, fizyoterapi teknikeri adaylarında mesleki farkındalığın artırılmasına ve mesleki etik ihlallerinin önlenmesine katkı sağlayabilir.

ABSTRACT Objective: It was aimed to reveal professional awareness levels of the students studying in undergraduate physiotherapy technician programs with this study. **Material and Methods:** Research was carried out with 275 undergraduate physiotherapy technician program students from two separate vocational schools. Data of the study were collected by online questionnaire with 25 questions that inquired about the demographic information and professional awareness of the participants. Data were evaluated at 95% confidence interval and $p<0.05$ significance level. **Results:** 76% of the students participating in the study were women and all participants' average age was 20.06 ± 2.00 . In line with the reports of participants, it was seen that they had information about duties and responsibilities of the physiotherapy technician, they made research in their choice of profession, and they knew the title they would hold. It was determined that students preferred physiotherapy technician because of their own wishes and interest in health or the opportunity to transfer to different undergraduate programs. It was determined that the type of high school graduated from and gender affect students' knowledge level about their professional duties and responsibilities ($p<0.05$). On the other hand, it was observed that the physiotherapy technician students were confused about duties and responsibilities of the physiotherapist's profession. **Conclusion:** A subject that includes the professional authorities and responsibilities of physiotherapy technicians should be included in the course curriculum. Knowing the occupation descriptions of other occupational groups in the interdisciplinary system can contribute to increasing professional awareness and preventing professional ethics violations in physiotherapy technician candidates.

Anahtar Kelimeler: Farkındalık; fizik tedavi bölümü, hastane; mesleki gruplar; mesleki rol; öğrenci sağlık hizmetleri

Keywords: Awareness; physical therapy department, hospital; occupational groups; professional role; student health services

Meslek, kişinin yaşamını devam ettirmek için yerine getirmesi gereken, eğitim, çalışma, bilgi birikimi ile bireyin yeteneğini kullanarak ortaya koyduğu uğraştır. ¹ Meslek tercihi ise kişinin birçok meslek

arasından kendisine en yakın hissettiği ve yerine getirebileceğine inandığı mesleki uygulamaları içeren ve manevi olarak üst seviyede doyuma ulaşabileceğini düşündüğü bir alanı tercih etmesidir. ² Kişinin ge-

Correspondence: Aysun YAĞCI ŞENTÜRK

Trabzon Üniversitesi Tonya Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Trabzon, TÜRKİYE/TURKIYE

E-mail: fzt.aysun.61@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 07 Mar 2021

Received in revised form: 01 Sep 2021

Accepted: 02 Sep 2021

Available online: 08 Sep 2021

2536-4391 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

lirini, geçim tarzını, işini severek ve isteyerek yapmasını ya da yapmamasını, sorumluluk bilincini ve mutlu olup olmasını etkileyecek olan meslek seçimi, hayati bir karar niteliğindedir.³ Üniversiteye giriş sınavı sonuçlarına göre meslek seçimi tercihlerinde bilinçsiz davranan ve hatta sadece aile, yakın çevre veya öğretmen baskısı altında meslek tercihinde bulunan öğrencilerde, mesleki farkındalık oluşmasının mümkün olmayacağı belirtilmiştir.⁴ Bu sebeple mesleki farkındalığın oluşabilmesi için bireylerin öncelikle tercihte buldukları programlara karşı istekli, hevesli ve gönüllü olmaları, ayrıca mezuniyet sonrası sahip olacağı unvana karşı olumlu duygular beslemesi gerekir.^{5,6}

Sağlık Bakanlığının tanımına göre fizyoterapi teknikeri; uzmanlığını fiziksel tıp ve rehabilitasyon alanında gerçekleştirmiş hekim veya fizyoterapist gözetiminde, fizik tedavi ve egzersiz uygulamalarına yardımcı olan sağlık teknikeridir.^{7,8} 22 Mayıs 2014 tarihli yönetmelik gereğince fizyoterapi teknikerinin

görev ve sorumlulukları şu şekilde sıralanır: Fiziksel tıp ve rehabilitasyon hekimi veya fizyoterapist gözetiminde fizik tedavi ve temel tıbbi egzersizlerin uygulanmasına yardımcı olur (Görev 1). Fizyoterapi sırasında istenmeyen durumların oluşması hâlinde ilgili kayıtları tutup gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olur (Görev 2). Fizyoterapi süresince hasta ve çalışan güvenliği açısından gerekli tedbirleri alır (Görev 3). Fizyoterapi uygulamaları çerçevesinde sağlığın geliştirilmesi programlarına katılır (Görev 4).⁹ Fizyoterapi teknikerlerinin bir arada çalıştığı fizyoterapistlerin meslek tanımında ise sağlıklı bireylerde kişilerin fiziksel aktivitelerini düzenleme, hareket yeteneklerini artırmak için bireye özgü özel fiziksel aktivite/egzersiz programlarını planlama ve uygulama (Görev 5), koruyucu ve destekleyici rehabilitasyon cihaz/teknolojilerinin kullanımı konusunda uzman tabiple birlikte uygun ölçü ve özellikleri belirleme, öneri geliştirme, hasta ve aileye eğitim verme (Görev 6) gibi maddeler bulunur.⁹ Tablo 1’de, 22

TABLO 1: Fizyoterapist ve fizyoterapi teknikerinin görev, yetki ve sorumlulukları.⁹

Fizyoterapistin görev ve sorumlulukları	Fizyoterapi teknikerinin görev ve sorumlulukları
Sağlıklı bireylerde, kişilerin fiziksel aktivitelerini düzenlemek ve hareket kabiliyetlerini artırmak için bireye özel fiziksel aktivite ve egzersiz programlarını planlar ve uygular.	Fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzmanı veya fizyoterapist gözetiminde fizik tedavi ve temel tıbbi egzersizlerinin uygulanmasında yardımcı olur.
Fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzmanı tabibin veya uzmanlık eğitimleri sırasında fiziksel tıp ve rehabilitasyon rotasyonu yapmış veya uzmanlık sonrasında ilgili dalın rotasyon süresi kadar fiziksel tıp ve rehabilitasyon eğitimi almış uzman tabiplerin kendi uzmanlık alanları ile ilgili teşhisine ve tedavi için yönlendirmesine bağlı olarak hastaların hareket ve fiziksel fonksiyon bozukluklarının ortadan kaldırılması veya iyileştirilmesi amacıyla gerekli uygulamaları yapar.	Fizyoterapi sırasında, istenmeyen durumların oluşması hâlinde ilgili kayıtları tutup gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olur.
Fizyoterapi programında belirlenen hedeflere ulaşabilmek için hastanın rol ve görevlerini tanımlar.	Fizyoterapi sürecinde hasta ve çalışan güvenliği açısından gerekli tedbirleri alır.
Fizyoterapi programı ve iyileşme süreci ile ilgili bilgileri kaydeder.	Fizyoterapi uygulamaları çerçevesinde, sağlığın geliştirilmesi programlarına katılır.
Koruyucu ve destekleyici rehabilitasyon cihaz ve teknolojilerinin kullanımı konusunda uzman tabiple birlikte uygun ölçü ve özellikleri belirler, öneri geliştirir, hasta ve aileye eğitim verir.	
Fizyoterapi sürecinde, uygulanan fizyoterapi programının hasta için uygun olmadığını veya programını sonlandırmak gerektiğini öngördüğü durumlarda ilgili tabibe görüşünü bildirir, tabibin programın uygulanmasında ısrar etmesi durumunda söz konusu programı, durumu kayıt altına alarak uygular.	
Fizyoterapi programı için uygun olan teknolojik ekipmanı güvenli ve etkili bir şekilde kullanır, ortaya çıkabilecek istenmeyen etkileri ve komplikasyonları önlemek için gerekli önlemleri alır.	

Mayıs 2014 tarihli yönetmelik gereğince fizyoterapist ve fizyoterapi teknikerinin görev ve sorumlulukları ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Bir meslekle ilgili yasa ve yönetmeliklerin, görev ve sorumlulukların bilinmesi, mesleki farkındalığın varlığına işaret eder.¹⁰ Literatürde, lisans eğitimi alan hemşire, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencileri gibi sağlık lisansiyerleri ile ilgili mesleki farkındalık çalışmalarına sıklıkla rastlanır.^{1,2,11} Mesleki farkındalıkları yeterli olmayan fizyoterapi teknikeri programı öğrencilerinin, mezuniyet sonrası yakın iş birliği içinde çalıştıkları fizyoterapistlerle görev ve sorumluluk noktasında bazı güçlükler yaşayabileceği düşüncesiyle ön lisans düzeyinde eğitim gören fizyoterapi teknikeri adaylarının meslek seçimindeki hassasiyetleri ile mesleki yasal hakları hususundaki bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını ortaya koymak, fizyoterapi teknikerlerinin kendi meslek tanımlarını, mesleki etiketlerini, mesleki alandaki sınırları ile mesleki yetki ve sorumluluklarını, eğitimleri sırasında bununla ilgili öğrenim çıktılarını, bilgi, beceri ve yetkinliklerini, mesleki etik prensipleri ve bununla ilgili interdisipliner ekip çalışmasındaki rollerini ve sınırlarına ilişkin farkındalığı değerlendirmek amacıyla bu çalışma planlandı.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışmanın etik kurul onayı, 24237859-781 karar numarası ile 21.12.2020 tarihinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan alındı. Kesitsel bir araştırma olan çalışma, 2020-2021 güz döneminde Trabzon Üniversitesi Tonya Meslek Yüksekokulu ve Karamanoğlu Mehmetbey Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda, fizyoterapi teknikeri programında öğrenim gören 300 öğrenci ile yürütüldü. Çalışmada, evrenin tamamına ulaşılması hedeflendi. Çalışmanın verileri, Aralık 2020-Şubat 2021 tarihleri arasında elde edildi. Gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden, sözel olarak iletişim kurabilen ve ilk kez bir yükseköğrenim kurumuna kayıt gerçekleştirmiş olan, yaşları 18-34 arasında değişen 275 öğrenci çalışmaya dâhil edildi. Katılımcıların 209'u kadın, 66'sı ise erkek öğrencilerden oluştu. Aktif olarak üniversiteye devam etmeyen ve daha önce bir yükseköğrenim kurumundan mezun olan öğrenciler çalışmanın dışında tutuldu.

Buna göre öğrencilerin çalışmaya katılım düzeyi %91,6 olarak belirlendi. Çalışmada, öğrencilerin demografik bilgilerinin yanı sıra fizyoterapi programını neden tercih ettikleri, mezuniyet sonrası meslekte ilerleme durumu, mesleki haz ile fizyoterapi teknikerinin görev ve sorumlulukları sorgulandı. Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen fizyoterapist ve fizyoterapi teknikerinin görev ve sorumlulukları, tablolarda maddeler hâlinde "Görev 1, Görev 2, Görev 3, Görev 4, Görev 5, Görev 6" kodları ile kısaltılarak verildi.

Ülkemizde fizyoterapistlerin de dâhil olduğu birçok sağlık lisansiyeri meslek grubunun yasa gereği mesleklerini bağımsız bir şekilde icra edemediği düşünüldüğünde, fizyoterapi teknikeri adaylarının bu durum hakkındaki farkındalıklarını belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından Görev 7 tanımlaması yapılmıştır.⁹ Bu kapsamda fizyoterapi ön lisans mezunu olan teknikerlerin, mesleklerini tek başına icra edip edemeyeceğine yönelik öğrenci görüşleri (Görev 7) de araştırmacı fizyoterapistler tarafından sorgulandı. Çalışmada yer alan tüm sorular, çevrim içi ortamda Google form ara yüzü kullanılarak öğrencilere ulaştırıldı. Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak gerçekleştirilen çalışmada, anketlere katılım öncesinde öğrencilerden çevrim içi ortamda onam alındı.

VERİ ANALİZİ

Veri analizinde, SPSS 23.0 programı kullanıldı. Tanımlayıcı istatistikler belirtilirken, kategorik değişkenlere ait yüzde ve frekans değerleri hesaplandı. Sürekli değişkenler için ise ortalama ve standart sapma değerleri verildi. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler "ki-kare testi" kullanılarak elde edildi. Sonuçlar, %95 güven aralığında değerlendirildi ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlendi. Yapılan çalışmada, toplam 300 kişiden oluşan evrenin tamamına ulaşmak hedeflendi.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması ve standart sapma değeri $20,06 \pm 2,00$ (yıl) olarak hesaplandı. Katılımcıların çoğunu kadın öğrenciler oluştururken, birinci öğretim düzeyinde okuyan öğrencilerin sayısı daha fazlaydı (Tablo 2).

TABLO 2: Katılımcıların tanımlayıcı bilgileri.

Tanımlayıcılar		n	%
Cinsiyet	Kadın	209	76,0
	Erkek	66	24,0
Eğitim türü	Normal öğretim	182	66,2
	İkinci öğretim	93	33,8
Sınıf düzeyleri	1. sınıf	155	56,4
	2. sınıf	120	43,6
Sağlık meslek lisesi mezuniyeti	Evet	164	59,6
	Hayır	111	40,4
Üniversitede okuyan kardeş	Var	116	42,2
	Yok	159	57,8

Şekil 1'e göre fizyoterapi teknikleri öğrencilerinin çoğu, ilk 4 görevin kendi mesleki görev ve sorumlulukları dâhilinde olduğunu bildirdi. Bunun yanında yine büyük oranda öğrencinin, Görev 6 olarak tanımlanan "koruyucu ve destekleyici rehabilitasyon cihaz/teknolojilerinin kullanımı konusunda uzman tabiple birlikte uygun ölçü ve özellikleri belirleme, öneri geliştirme, hasta ve aileye eğitim verme" maddesini kendi sorumlulukları olarak değerlendirdiği saptandı. Toplam 63 (%22,9) öğrencinin ise mesleklerini tek başına icra edip edemeyeceği konusunda fikri olmadığı belirlendi (Şekil 1).

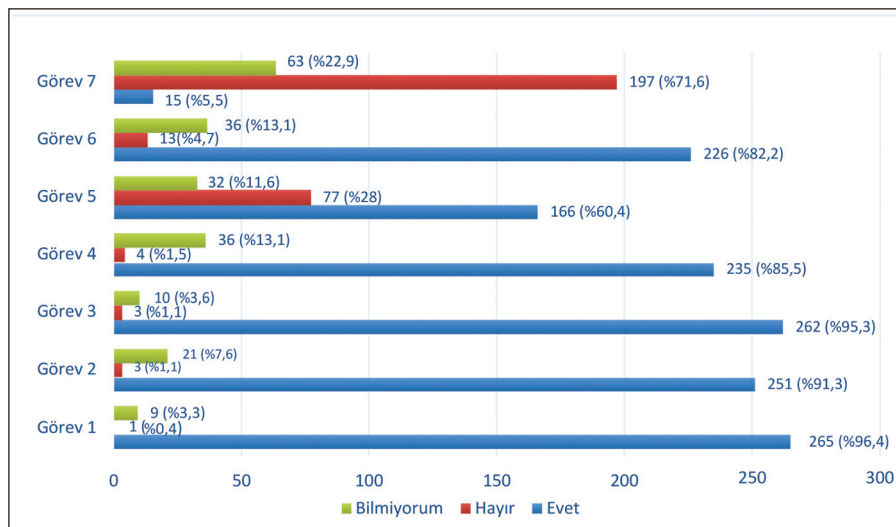
Fizyoterapi teknikeri adayları, eğitim süreçlerinde almış oldukları elektroterapi ve rehabilitasyon uygulamaları ile ilgili dersleri, mesleki hayatlarında

daha sık kullanacaklarını bildirdi. Ayrıca öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (n=214, %77,8), ders müfredatlarının yeterli düzeyde olduğunu ifade etti. Öğrencilerin %83,3'ü, müfredatta yer alan klinik uygulama dersleri ve yaz stajı uygulamalarının, mesleği yakından tanımaya yardımcı olabileceğini belirtti (Tablo 3).

Cinsiyet ile "fizyoterapi sırasında istenmeyen durumların oluşması hâlinde ilgili kayıtları tutup gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olma" arasındaki ilişki ile sağlık meslek lisesi ve dengi okullardan mezun olmak ile "fizyoterapi uygulamaları çerçevesinde sağlığın geliştirilmesi programlarına katılım" arasındaki ilişki Tablo 4'te gösterildi.

Katılımcıların cinsiyet ve mezuniyet sonrası unvan durumları arasındaki ilişki ile fizyoterapi programını tercih nedenleri Tablo 5'te yer almaktadır. Buna göre özellikle kadın öğrenciler, sağlığa olan ilgileri ya da Dikey Geçiş Sınavı ile başka bölümlere geçmek istemeleri nedeniyle fizyoterapi teknikeri programını tercih ettiğini belirtti. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun mezun olduklarında edinecekleri unvanı bildiği görüldü (Tablo 5).

Katılımcıların sınıf düzeyleri ile "fizyoterapi programından mezun olduğunda rehabilitasyon ekibinin içerisinde yer alma" fikri ve mesleğe hazır hissetme durumları arasında anlamlı bir ilişki saptandı (Tablo 6).

ŞEKİL 1: Fizyoterapi ön lisans programı öğrencilerinin mesleki görev ve sorumluluklarına ilişkin görüşleri.

TABLO 3: Katılımcıların ders müfredatına dair düşünceleri.

	n	%
Mesleğinizin icrasında en çok işinize yarayacağını düşündüğünüz müfredat içeriği nedir?		
Postür analizi	27	9,8
Elektroterapi uygulamaları	181	65,8
Rehabilitasyon uygulamaları	34	12,4
Ev egzersizleri	30	10,9
Hiçbiri	3	1,1
Eğitim sürecinde müfredatındaki alan derslerinin yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?		
Çok yeterli	43	15,6
Yeterli	171	62,2
Biraz yeterli-yeterli değil	51	18,5
Fikrim yok	10	3,6
Müfredatınızda yer alan klinik uygulama dersleri ve yaz stajı uygulamaları mesleği yakından tanımanıza katkı sağlar.		
Kesinlikle katılıyorum	116	42,2
Katılıyorum	113	41,1
Kısmen katılıyorum	30	10,9
Katılmıyorum	9	3,3
Kesinlikle katılmıyorum	7	2,5

TABLO 4: Meslek hakkında bilgi edinme, cinsiyet ve lise mezuniyet durumu ile görevler arasındaki ilişki.

	Görevler						İstatistik
	Evet		Hayır		Bilmiyorum		
	n	%	n	%	n	%	
Görev 5							
Meslek hakkında bilgi alma							
Bilgi aldım	94	70,7	28	21,1	11	8,3	$\chi^2=16,416$
Bilgi almadım	44	55	22	27,5	14	17,5	p=0,003
Zaten biliyordum	28	45,5	27	43,5	7	11,3	
Görev 2							
Cinsiyet							
Kadın	196	93,8	2	1,0	11	5,3	Fisher=6,921
Erkek	55	83,3	1	1,5	10	2	p=0,029
Lise							
Sağlık	147	89,6	2	1,2	15	9,1	5,857;
Diğer	88	79,3	2	1,8	21	18,9	p=0,046

χ^2 : Ki-kare testi; p: Anlamlılık düzeyi.

TARTIŞMA

Çalışmada, Sağlık Bakanlığının belirlediği yönetmeliğe göre katılımcıların, fizyoterapi teknikerinin görev ve sorumluluklarının neler olduğu hakkında bilgi sahibi olduğu belirlendi. Ancak öğrencilerin cevapları, fizyoterapistlerin yetki alanlarında da görev alabilecekleri kanısına sahip olduklarını gösterdi. Fizyoterapi teknikeri görev ve sorumluluklarının bazı maddelerinin, öğrencilerin cinsiyet ve lise mezuniyet

durumlarına göre anlamlı olduğu, meslek hakkında bilgi alma durumlarının fizik tedavi uygulama ve planlama görevi ile ilişkili olduğu görüldü. Katılımcılar, çoğunlukla kendi isteği, sağlığa ilgi duymaları ve Dikey Geçiş Sınavı ile farklı lisans programlarına geçiş imkânı tanınması nedeniyle fizyoterapi teknikerliğini tercih ettiklerini bildirdi. Ayrıca katılımcıların cinsiyet ve öğrenim durumlarının, fizyoterapi teknikerliğini tercih etmelerinde rol oynadığı, mezuniyet sonrası sahip olacakları unvan hakkında bilgi

TABLO 5: Katılımcıların fizyoterapi programı tercih nedenleri ve edinecekleri unvan ile ilgili görüşlerine göre dağılımı.

	Katılımcıların tercih nedenleri										İstatistik
	Temel Yeterlilik Sınavı puanı/ açıkta kalma endişesi		Aile/yakın çevre tavsiyesi		Sağladığı iş güvencesi		Dikey Geçiş Sınavı ile geçiş imkânı		Sağlığa ilgi ve istek		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Cinsiyet											Fisher=16,400
Kadın	18	8,6	10	4,8	10	4,8	82	39,2	89	42,6	p=0,002
Erkek	6	9,1	10	15,2	10	15,2	21	31,8	19	28,8	
Normal öğretim	11	6	14	7,7	10	5,5	69	37,9	78	42,9	$\chi^2=8,701$
İkinci öğretim	13	14	6	6,5	10	10,8	34	36,6	30	32,3	p=0,069
Diplomanızı aldığınızda mesleki unvanınızın ne olacağını düşünüyorsunuz?											
	Bilmiyorum		Fizyoterapi teknikleri				Fizyoterapist				
	n	%	n	%	n	%	n	%			
Cinsiyet											Fisher=5,894
Kadın	3	1,4	189	90,4	17	8,1					p=0,004
Erkek	5	7,6	57	86,4	4	6,1					

χ^2 : Ki-kare testi; p: Anlamlılık düzeyi.

TABLO 6: Katılımcıların sınıf düzeylerine göre rehabilitasyon ekibinde yer almaya ve mesleğe hazır hissetmeye yönelik dağılımları.

	Sınıf düzeyi				Test istatistiği χ^2
	1. sınıf		2. sınıf		
	n	%	n	%	
Fizyoterapi programı mezunları rehabilitasyon ekibinin içerisinde yer alır.					
Evet	100	64,5	91	75,8	8,941
Hayır	13	8,4	14	11,7	p=0,011
Bilmiyorum	42	27,1	15	12,5	
Mesleğe hazır hissetme					
Hazır hissediyorum	65	41,9	26	21,7	24,517
Kısmen hazır hissediyorum	56	36,1	57	47,5	p=0,000
Hazır hissetmiyorum	12	7,7	28	23,3	
Emin değilim, bilmiyorum	22	14,2	9	7,5	

χ^2 : Ki-kare testi; p: Anlamlılık düzeyi.

sahibi oldukları görüldü. Son olarak katılımcıların sınıf düzeyleri ve mesleğe hazır hissetme ile rehabilitasyon ekibi içerisinde yer alma durumları arasında anlamlılık tespit edildi.

Ülkemizde meslek sayılarının giderek artış göstermesi ve çeşitli alanlarda uzmanlık gerektirmesi, bireylerin kendilerine uygun mesleği seçebilmelerini ve doğru karar vermelerini zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda bireylerin meslek seçimini etkileyen faktörler üzerinde odaklanması oldukça önemlidir.¹² 2012 yılında yapılan bir çalışmada, öğretmenlik mesleğinin tercih nedenleri sırasıyla mesleğe ilgi duyma, yaşa-

dığı şehre yakın olması, aile isteği, herhangi bir programa yerleşememe korkusu, ekonomik sebepler, tercih hatası ve üniversite sınav puanının sadece öğretmenlik bölümüne yetmesi olarak ifade edilmiştir.¹³ Tıp fakültesini tercih eden öğrencilerle yapılan başka bir çalışmada ise öğrencilerin kendi isteği ile tıp fakültesini tercih ettiği ve tekrar şans verilmiş olsaydı çoğunun yine tıp fakültesini tercih edeceği görülmüştür.¹⁴ Hemşirelik öğrencilerinde meslek seçimini etkileyen faktörlere bakıldığında insanlara yardımcı olma, mesleğe ilgi duyma, iş güvencesi, seyahat imkânı tanınması, esnek çalışma takvimi, mes-

leğin heyecan verici olması, maaş gibi faktörlerin etkili olduğu bildirilmiştir.¹⁵ Çalışmaya katılan öğrencilerden alınan geri bildirimlerin, literatürle benzerlik gösterdiği söylenebilir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, fizyoterapi teknikerliğini, sağlığa ilgi duyduğu için ve farklı lisans programlarına geçiş imkânı tanınması nedeniyle tercih ettiğini bildirdi. Buna karşılık katılımcıların küçük bir bölümü sağladığı iş güvenesi, ailesine yakın olma isteği, çevrenin tavsiyesi ve açlıkta kalma endişesi nedeniyle fizyoterapi teknikerliğini tercih ettiğini ifade etti. Katılımcıların yaklaşık yarısının üniversitede okuyan bir kardeşinin olması, program tercihi öncesinde meslek hakkında farkındalık sağlamış olabilir.

2015 yılında fizyoterapi lisans bölümünde okuyan bireylerin mesleki farkındalık düzeylerinin incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin eğitim ve mesleki farkındalık sorularına verdikleri cevapların çoğunlukla doğru olduğu, sınıf düzeyleri arttıkça mesleki farkındalığın artması beklenirken, birlikte çalışılabilecek hekim grupları ve meslek yasası ile ilgili yanıtların bu düşüncüyü doğrulamadığı ifade edilmiştir.¹¹ 2012 yılında yapılan bir çalışmada, fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü “ilgi alanı olduğu için” tercih ettiğini belirten lisans öğrencilerinin anket sonuçları ile “diğer nedenlerle” tercihte bulunan öğrencilerin anket sonuçları karşılaştırılmıştır. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünü “ilgi alanı olduğu için” tercih eden öğrencilerde “fizyoterapide yeterlilikler hakkında farkındalık” ve “mesleki duyarlılık” düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada, cinsiyetler arasında mesleki farkındalıkta fark olmadığı da bildirilmiştir.¹ Ancak şimdiki çalışmada, bunun aksine kadın öğrencilerde mesleki farkındalığın daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun, sosyokültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği öngörüle de ileri çalışmalar ile sonuçların desteklenmesi gerekmektedir.

1960’lı yıllarda Amerika’da yaşlı nüfusun hızla artması, fizyoterapiste olan ihtiyacı da beraberinde getirmiş ve bu durum, fizyoterapi teknikerliğinin gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu çerçevede Amerika Fizyoterapi Derneği, fizyoterapi teknikerleri ile fizyoterapistlerin görev tanımlarının ve sorumluluklarının kesin çizgilerle çizilmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁷ Ülkemizde ise Sağlık Bakanlığı bünyesinde

çalışan tüm sağlık personellerinin meslek tanımı, görev ve sorumlulukları belirlenmiş, fizyoterapi teknikerleri ile fizyoterapistlerin meslek tanımı, görev ve sorumlulukları da ilgili kanunda yer almaktadır.^{8,9} Yapılan çalışmada ise katılımcıların yarıdan fazlasında, fizyoterapistlerin görev ve sorumluluğu olan Görev 5 ve Görev 6 maddelerinin de fizyoterapi teknikerinin görevi olduğu düşüncesine sahip olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi, fizyoterapi teknikeri öğrencilerinin mezuniyet sonrası elektroterapi uygulamalarının yanı sıra rehabilitasyon uygulamalarını da sahada oldukça sık kullanacakları yönünde görüş bildirmelerinden kaynaklanabileceği düşüncesindeyiz.

Sağlık Bakanlığı tarafından fizyoterapist, fizyoterapi alanında lisans eğitimi veren fakülte veya yüksekokullardan mezun sağlık meslek mensubu olarak tanımlanmıştır ve 2014 yılında yayımlanan yönetmelikte görev ve sorumlulukları açıkça belirtilmiştir.^{8,9} Katılımcıların fizyoterapi teknikerliği görev ve sorumluluklarının farkında oldukları, fakat mesleki yetkinlikleri ve yetkinlik sınırları ile ilgili anlam karmaşası yaşadıkları ve mezuniyet sonrası kendi yetkinlikleri dışında fizyoterapistlerin yetkinliklerine de sahip olacaklarını düşündükleri görülmektedir. Bu nedenle fizyoterapi programında eğitim-öğretim gören fizyoterapi teknikeri adaylarının mesleki görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili bir dersin müfredata yerleştirilmesinin; bu dersin içeriğinde aynı zamanda kendi mesleki alan sınırlarının ve fizyoterapistler ile aralarındaki yetki farklarının iyi belirlenmesinin ve mesleki etik prensiplerinin verilmesinin, öğrencilerdeki mesleki farkındalığı ve mesleki bilinci artıracığı kanısındayız.

Öğrencilerin neredeyse tamamı, mezuniyet sonrası sahip olacakları unvanı fizyoterapi teknikeri olarak bildirmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun daha önce meslek hakkında bilgi almaları ya da bilgi sahibi olmaları ve sağlık meslek lisesi mezunu olması, bu bilincin oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Mesleğe kendini hazır hissetme durumu mesleki performansı artırabilir. 2013 yılında öğretmen adayları ile ilgili yapılan bir çalışmada, öğretmen adaylarının mesleğe hazır olmadığı sonucuna varılmıştır.¹⁶ Hemşirelik öğrencilerinde mesleğe yönelik tutumun

incelendiği çalışmada, öğrencilerin yarısından fazlasının mesleğini isteyerek seçtiği saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin bölüm seçim nedeni ile mesleklerine yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.¹⁷ Derya Beydağ ve ark., hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirdikleri bir çalışmada, öğrencilerin neredeyse yarısının mesleki açıdan kendini kısmen de olsa yeterli gördüğünü belirtmiştir.¹⁸ Çalışmamıza katılan ön lisans fizyoterapi programı öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun mesleğe hazır ve kısmen hazır olduğu, ayrıca mesleğe hazır olma durumları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptandı. İkinci sınıfta eğitim gören öğrencilerin kendini mesleğe daha hazır hissettiği belirlendi. Bu durum, daha fazla teori ve uygulama gören 2. sınıf öğrencilerinin meslek hakkında daha fazla bilgi edinmesi ile ilişkilendirildi.

Araştırma sonuçlarımız, ön lisans fizyoterapi programında öğrenim gören fizyoterapi teknikeri adaylarının genel olarak kendi meslekleri ile ilgili olarak farkındalığa sahip olduklarını; ancak yetki alanlarının sınırlarını tam olarak bilmediklerini, kendi mesleki yetkinliklerinin yanı sıra fizyoterapistlerin yetkinliklerine de sahip olduklarını düşündüklerini ve yetki karmaşası yaşadıklarını, mesleki görev ve sorumluluk bilinçlerinin tam olarak gelişmediğini veya eğitim sistemlerinde bunun net bir şekilde verilmediğini göstermektedir.

SONUÇ

Fizyoterapi ön lisans eğitimi veren yüksekokullarda “fizyoterapi teknikerlerinin yetki alanları, mesleki görev ve sorumlulukları” başlıklı bir konunun; meslek etiği, sağlık hukuku vb. uygun bir dersin müfredatına yerleştirilmesi, mezuniyet sonrası mesleki

farkındalığı artırabilir. Öğrencilerin klinik uygulamalar ile yaz stajı uygulamalarının, mesleki farkındalığı artırabileceği yönünde görüş bildirmeleri sebebiyle klinik alanların artırılması ve bu işletmelerde etkin bir multidisipliner yaklaşımla gerçekleştirilecek mesleki uygulamalar, mesleki farkındalık bilincinin oluşmasına katkı sağlayabilir. Mesleki tercih sürecinde rehber öğretmenlerin bilgilendirmesi, meslek tanıtım fuarlarının yaygınlaştırılması sayesinde öğrencilerin mesleki yönelimlerini keşfedebileceği ve böylelikle meslek seçiminde yanlış karar alma riskinin azaltılabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bir durum analizini ortaya koyduğumuz bu çalışmada, sadece 2 meslek yüksekokulunda aktif olarak eğitim gören fizyoterapi teknikeri adaylarının sonuçları paylaşılmıştır. Mesleki farkındalığı etkileyecek olası faktörlerin, daha kapsamlı bir evrende uygulanması ile tavsiye kararı çıkartacak ileri çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma hazırlanırken tüm yazarlar eşit katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

1. Kunduracılar Z, Akbaş E, Büyükuysal Ç, Biçki D, Erdem EU. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinde mesleki farkındalığın değerlendirilmesi [Assessment of job awareness in department of physical therapy and rehabilitation students]. *J Higher Edu Sci.* 2012;2(3):186-92. [Crossref]
2. Dinç S, Kaya Ö, Şimşek Z. Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin hemşirelik mesleği hakkındaki bilgi, düşünce ve beklentileri [Knowledge, opinion and expectations of students in Harran University School of Nursing]. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi.* 2007;10(1):1-9. [Link]
3. Pekkaya M, Çolak N. Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin önem derecelerinin AHP ile belirlenmesi [Determining the priorities of ratings via AHP for the factors that effects in choosing professions for the university students]. *JASSS.* 2013;6(2):797-818. [Crossref]
4. Yılmaz Erdem A, Bilge F. Lise öğrencileri için akılcı olmayan inançlar ölçeğinin geliştirilmesi [The scale for irrational beliefs in career choices of high school students]. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.* 2008;3(29):95-114. [Link]
5. Temel M, Bilgiç Ş, Çelikkalp Ü. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçiminde etkili faktörler [Effective factors in the career choice of nursing students]. *J Higher Edu Sci.* 2018;8(3):480-7. [Link]
6. Turan Ü, Kayıkcı K. Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde okul rehberlik hizmetlerinin rolü [The role of school guidance services in selection of occupation for students in high schools]. *E-IJER.* 2019;10(1):14-33. [Crossref]
7. Arslan M, Pehlivan E. Türkiye'de meslek yüksekokulu fizyoterapi ön-lisans programlarının incelenmesi ve müfredat analizi [Investigation and curriculum analysis of physiotherapy associate programs in vocational high schools in Turkey]. *Journal of Inonu University Health Services Vocational School.* 2020;8(3):741-8. [Crossref]
8. Resmî Gazete (26.4.2011/27916), 6225 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; 2011. Erişim tarihi: 25 Şubat 2021. Erişim linki: [Link]
9. Resmî Gazete (22.5.2014/29007), Sağlık Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımları. Erişim tarihi: 25 Şubat 2021. Erişim linki: [Link]
10. Erel S, Taşvuran Horata E, Cavlak U, Çınar MA, Soysal Tomruk M, Katırcı Kırmacı Zİ, et al. Türkiye'de lisans eğitimi veren fizyoterapi ve rehabilitasyon okullarındaki son sınıf öğrencilerinin mesleki farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi [An assessment of professional awareness of senior undergraduate students in physiotherapy and rehabilitation schools in Turkey]. *Turk J Physiother Rehabil.* 2019;30(3):199-205. [Crossref]
11. Razak Özdiñler A, Tarakcı E, Aslan Y. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin mesleki farkındalık düzeylerinin incelenmesi [Investigation of professional awareness of students in physiotherapy and rehabilitation division]. *HSP.* 2015;2(2):217-22. [Crossref]
12. Sarı SV, Şahin M. Lise son sınıf öğrencilerinin mesleğe karar verme öz-yeterliliklerini yordama da mükemmeliyetçilik özelliklerinin rolü [The role of perfectionism in predicting career decision efficacy on senior students]. *HU Journal of Education.* 2014;29(1):238-50. [Link]
13. Taş MY. Demirci eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının profili ve sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerinin değerlendirilmesi [Profiles of preservice social science teachers of the faculty of education at Demirci and an evaluation of their reasons for studying social sciences]. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi.* 2012;10(2):64-76. [Link]
14. Alper Z, Özdemir H. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesini tercih eden öğrencilerin kimi sosyo-demografik özellikleri ve mesleğe bakış açıları [Some socio-demographic properties and profession perspectives of students who preferred Uludag University Faculty of Medicine]. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi.* 2004;30(2):93-6. [Link]
15. McCabe R, Nowak M, Mullen S. Nursing careers: what motivated nurses to choose their profession? *Australian Bulletin of Labour.* 2005;31(4):384-406. [Link]
16. Mehmetlioğlu D, Haser Ç. İlköğretim matematik öğretmen adaylarının mesleğe hazır bulunuşlukları [Preservice elementary mathematics teachers' preparedness for the teaching profession]. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 2013;34:91-102. [Crossref]
17. Zencir G, Eşer İ. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye örneği [Nursing students' attitudes towards the nursing profession, nursing preferred with the relationship between: example of Turkey]. *DEUHFED.* 2016;9(2):30-7. [Link]
18. Derya Beydağ K, Gündüz A, Gök Özer F. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin eğitimlerine ve mesleklerine bakış açıları, meslekten beklentileri [The view of Denizli Health College students about their educations and their professional expectations]. *Pam Med J.* 2008;1(3):137-42. [Link]